

Borivoj Ladišič

Bruhalnik Podjama

Ajdovska jama pri Nemški vasi leži na jugovzhodni strani Krškega hribovja. Odpira se z dvema vhodoma nad kraškim poljem, ki ga domačini imenujejo Podjama. Zaprta dolina ima vse elemente krasa: zatrep, jamo, bruhalnik, požiralnike ... Jama je eno najbolj znanih slovenskih arheoloških najdišč, hkrati pa tudi največje zatočišče netopirjev na Dolenjskem. Dolga je 60 m, v osnovi jo predstavlja prostorna vhodna dvorana, ki se odpira z dvema vhodoma. Nadaljevanje jame je zasul ogromen podor. Za podorom se jama verjetno nadaljuje, a prekopavanje podora zaradi arheoloških plasti ne pride v poštev. Sredi dvorane je velika arheološka sonda, ki bi jo kopanje podora verjetno zasulo.

Najstarejša prisotnost človeka v Ajdovski jami je skupaj z ostanki kosti jamskega medveda izpričana že v obdobju paleolitika oziroma starejše kamene dobe. V neolitikumu ali mlajši kameni dobi in v bakreni dobi je bila jama uporabljena kot grobišče in svetišče. Kot arheološko najdišče je bila Ajdovska jama znana že v 19. stoletju. Leta 1884 je v jami prvič zakopal Jernej Pečnik, njegov podpis s pripisom »cela jama pregledal 14. dec. 1884« je v jami ohranjen še danes.

Morebitni dostop do sedaj nedostopnih delov jame smo jamarji poiskali v bruhalniku, ki se odpira pod manjšim in nižjim vhodom v jamo. V času povodenj iz bruhalnika priteče voda, včasih kot močan vodni steber. Bruhalnik je bil do vrha zasut s kamenjem. Po informacijah starejših domačinov naj bi bil na dnu vhod v jamo do vodnega toka. Da to drži, je potrdil znani jamar Primož Jakopin – Klok, ki je bil tu blizu doma. Povedal je, da je v mladosti zlezal v jamo, ki se je odpirala v dnu lijaka ter prišel do vodnega toka. V osemdesetih letih so arheologi pri raziskovanju drugega, nižjega vhoda v Ajdovsko jamo, odvečni material stresali kar v lijak ter ga tako zasuli do vrha. Zato smo se novomeški jamarji odločili lijak odkopati. Zavod Svibna, ki skrbi za Ajdovsko jamo, je v sodelovanju z Občino Krško naročil bager za odkop nasutja. Septembra 2021 smo začeli akcijo odpiranja zasutega vhoda. Bager je začel odstranjevati nasutje iz bruhalnika ter zniževal dno ob kompaktni steni. Ker je nasutje ob steni z globino postajalo bolj nestabilno, smo ga utrdili s suhozidom. Po odstranitvi približno 5 m³ se je pod previsom pokazal manjši vhod v jamo. Potreben je bil še dodaten ročen odkop – vhodno odprtino smo postopno razširili do velikosti, ki omogoča dostop v jamo.

Takoj po odprtju je jamo pregledalo nekaj jamarjev. Po slabih 10 m plazenja po mokri ilovici smo se spustili v dejavni vodni rov. Prav tu je ponor potočka, ki teče skozi jamo. Pred požiralnikom se odpira značilen vodni rov. Če sledimo potoku v notranjost jame, pridemo po dobrih 60 m do končnega sifonskega jezera. Vodni rov je približno 2 m širok, višina do stropa je kakšne 3 m, ponekod se strop spusti skoraj do vodne gladine. Stene rova so na debelo obložene z naplavljeno ilovico, prav tako dno, ki se pri hoji močno pogreza. Voda je v začetku vodnega rova plitva, v nadaljevanju pa seže tudi do pasu in višje.

Že teden dni po odkritju je sledila merilna akcija. Štirje jamarji smo pregledali jamo do konca ter iskali morebitno nadaljevanje. S tipanjem pod gladino sifonskega jezera smo našli sifonsko okno, iz katerega priteka podzemski potok. Raziskava vodnega rova je rezervirana za jamske potapljače. Po meritvah smo ugotovili, da vodni rov poteka v globini nekaj metrov pod veliko vhodno dvorano Ajdovske jame in se usmerja dalje pod podorom, ki je zaprl nadaljevanje Ajdovske jame, še približno 20 m. Željo, da bi mogoče prišli za podor v zgornji jami, je nakazal eden od dveh kaminov, kjer se po 4 m v višino odpira horizontalen rov, a bo tu potrebno širjenje. Da bi vhod v bruhalnik zavarovali pred sipanjem materiala s pobočja lijaka, smo vstavili širšo betonsko cev in jo utrdili z odkopanim materialom. Jamo smo poimenovali Bruhalnik Podjama. Raziskave v jami, ki je medtem dobila kat. št. 14490, se še nadaljujejo.

Davor Kacin in Črt Bučar med raziskovanjem vodnega rova. FOTO MATEJA KOPINA

- ◀ Strojni odkop nasutja, prvi (ponovni) obisk jame ter nameščanje betonske cevi nad jamskim vhodom. FOTO MATEJA KOPINA, MARTIN PUNGERČAR IN BORIVOJ LADIŠIČ

V vodnem rovu pod vhodno dvorano Ajdovske jame. FOTO MATEJA KOPINA

